

TA'LIMDA BAHOLASHNING O'TMISHI, HOZIRGI VA KELAJAGI O'RNI VA ISTIQBOLI

Davlatov Akrom Olimovich

mustaqil izlanuvchi
Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi
imdavlatov@gmail.com

Azamatova Iroda

Tashkent State University
of Oriental Studies

Bilamizki, bugun mamlakatimizda har bir sohada keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda islohotlar amalga oshirilmoqda. O'z navbatida, bu islohotlarning muhim qismini ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar tashkil etadi. Keyingi yillarda ta'lim sohasining barcha bosqichlarini zamon talablari asosida tashkil etish yuzasidan amaliy ishlar amalga oshirildi. Xususan, oliy ta'lim tizimida islohotlar va amaliy chora-tadbirlar juda keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimda ta'kidlaganidek: Qudratli davlat va xalq taraqqiyotining tamal toshi, bunyodkorlik kuchi buyuk ekanligi barchamizga ayon. fan, ta'lim va ta'lim sohasida. Bizning ertangi kunimiz, mamlakatimizning porloq kelajagi, avvalo, ta'lim tizimi va farzandlarimizga berayotgan ta'lim-tarbiya bilan bog'liq¹.

Oliy ta'lim, maxsus oliy ma'lumotli kishilar bilan qamrab olishni kengaytirish kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, o'quv jarayonidagi raqamli va zamonaviy texnologiyalar oliy o'quv yurtlarida fan va ilmiy-tadqiqot ishlarining usullarini, samaradorligini joriy etish oshirish, ko'plab odamlar ilmiy ishlarga jalb qilingan, yangi fan infratuzilmasini shakllantirish, ma'naviy-ma'rifiy va ma'rifiy faoliyat samaradorligini oshirish, yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash jarayoniga shaxsiy mijozlarni faol jalb qilish, oliy o'quv yurtlarini moliyalashtirish mustaqillik va barqarorlikni ta'minlash, moddiy-texnik ta'minlash oliy ta'lim muassasalarini mustahkamlash, metodikani ishlab chiqish va oliy ta'lim muassasalarini boshqarish oliy ta'lim tizimining faoliyatini, investitsion jozibadorligini oshirish oshirish, xalqaro tan olinishi va raqobatbardoshligini ta'minlash, kontseptsiyani amalga oshirishdan kutilayotgan natijalar nuqtai nazaridan keng qamrovli masalalar qamrab olingan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2019 yilda respublikada 114 ta oliy ta'lim muassasasi faoliyat ko'rsatmoqda 93 ta mahalliy va 21 ta xorijiy oliy ta'lim muassasalari mavjud muassasalar va ularning filiallari. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi U O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan OTMLar sonini aytib o'tdi. Ular buni payqashdi Bugungi kunda O'zbekistonda 159 ta, jumladan, Toshkent shahrida 72 ta, viloyatlarda 87 ta oliy ta'lim muassasasi, jumladan, 28 ta universitet, 47 ta institut, 3 ta akademiya,

¹ Sh.M. Mirziyoyevning O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqidan

1 ta konservatoriya, 26 ta filial, 30 ta xorijiy OTM va ularning filiallari; 24 ta, nodavlat OTM 59 ta. Bundan ko‘rinib turibdiki, bugungi kunda ta‘lim tizimida ijobiy o‘zgarishlar sezilarli darajada oshdi. Davlat oliy ta‘lim muassasalari tegishliligi bo‘yicha vazirlik va idoralar rahbariyatiga biriktirilsin: Xorijiy oliy ta‘lim tashkilotlar soni so‘nggi 3 yilda ikki baravar ko‘paydi. 2020-2021 o‘quv yili boshida Respublikada 20 ta xorijiy oliy ta‘lim muassasasi faoliyat ko‘rsatgan. 3 dekabr ma‘lumotlar esa ta‘lim tizimimizning yaxlitligi yaxshi yo‘lga qo‘yilganligini ko‘rsatadi u turgan ob‘ektdir. Vazirliklar va idoralar davlat oliy ta‘lim muassasalariga tegishliligi to‘g‘risida menejmentga hujum qilish - oliy ta‘lim, har qanday yo‘nalishdagi kadrlar sifatini oshirish ilg‘or mutaxassislarini tayyorlash ko‘rib chiqilmoqda. Xorijiy oliy ta‘lim so‘nggi 3 yilda institutlarning ikki baravar o‘sishi buning dalilidir.

O‘zbekiston ta‘lim tizimida o‘tmishda baholash asosan an‘anaviy, imtihonga asoslangan testlarga qaratilgan edi. Talabalar birinchi navbatda ma‘lumotni yodlash va qayta tiklash qobiliyatiga qarab baholandi va tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish yoki amaliy ko‘nikmalarga kam e‘tibor berildi.

Hozirgi vaqtda O‘zbekistonda ta‘lim tizimida muhim islohotlar, jumladan, baholashning yanada zamonaviy va keng qamrovli amaliyotiga o‘tish amalga oshirilmoqda. Hukumat ko‘nikma va malakalarning kengroq doirasini o‘lchashga qaratilgan yangi baholash usullarini joriy etdi, jumladan, loyiha asosidagi baholashlar, portfellar va samaradorlikka asoslangan baholash. Shuningdek, o‘quvchilarning bilim olishi va rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash uchun formativ baholashga e‘tibor kuchaymoqda.

Kelajak: O‘zbekiston ta‘lim tizimidagi baholashning kelajagi yanada yaxlit va talabalarga yo‘naltirilgan yondashuvga qarab rivojlanishda davom etishi mumkin. Baholash va fikr-mulohazalarni osonlashtirish uchun kompetensiyaga asoslangan baholash, shaxsiylashtirilgan o‘quv rejalari va texnologiyalardan foydalanishga ko‘proq e‘tibor qaratilishi mumkin. Maqsad - baholash amaliyoti tez o‘zgaruvchan global iqtisodiyot ehtiyojlariga mos kelishini ta‘minlash va talabalarni 21-asrda muvaffaqiyatga tayyorlash. Bundan tashqari, ijtimoiy-emotsional ko‘nikmalar va madaniyatlararo kompetensiyalarni o‘lchaydigan baholashlarni kiritishga e‘tibor kuchayishi mumkin.

Ayni paytda O‘zbekistonda ta‘lim tizimida o‘quv dasturlarini modernizatsiya qilish, o‘qitish uslublarini takomillashtirish va ta‘lim sifatini oshirishga alohida e‘tibor qaratilayotgan jiddiy islohotlar amalga oshirilmoqda. Amalga oshirilayotgan muhim islohotlar qatoriga quyidagilar kiradi:

O‘quv dasturini modernizatsiya qilish: Hukumat o‘quv dasturini xalqaro standartlarga moslashtirish va tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va amaliy ko‘nikmalarga ko‘proq e‘tiborni jalb qilish uchun yangilash ustida ishlamoqda.

O‘qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish: O‘qituvchilarning o‘qitish usullari va pedagogik mahoratini oshirish uchun ularning malakasini oshirish imkoniyatlarini ta‘minlashga katta e‘tibor qaratilmoqda.

Texnologiya integratsiyasi: texnologiyani ta‘lim tizimiga integratsiyalash, jumladan, maktablarga raqamli resurslardan foydalanish imkoniyatini berish va o‘qituvchilarni o‘qitish va o‘qitish uchun texnologiyalardan samarali foydalanishga o‘rgatish bo‘yicha harakatlar olib borilmoqda.

Inklyuziv ta‘lim: Nogiron va alohida ta‘limga muhtoj o‘quvchilarni ta‘lim tizimida muvaffaqiyatga erishish uchun tegishli yordam va resurslar bilan ta‘minlashga e‘tibor qaratgan holda, ularni kengroq qamrab olishga intilmoqda.

Baholash bo'yicha islohotlar: Yuqorida aytib o'tilganidek, baholash amaliyotini yanada keng qamrovli va zamonaviy ta'lim maqsadlariga moslashtirish, jumladan, kompetensiyaga asoslangan baholash va formativ baholash amaliyotiga o'tish bo'yicha islohotlar davom ettirilmoqda.

Bu islohotlar O'zbekistonda umumiy ta'lim sifatini oshirish va talabalarni tez o'zgarib borayotgan global sharoitda muvaffaqiyatga tayyorlashga qaratilgan.

O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va xalqaro standartlarga moslashtirish maqsadida test sinovlarini tashkil etish borasida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Asosiy islohotlardan ba'zilar quyidagilardan iborat:

Baholash usullarini diversifikatsiya qilish: an'anaviy imtihonlardan tashqari baholash usullarini diversifikatsiya qilish yo'lida harakat bor. Bu kengroq ko'nikma va malakalarni o'lchash uchun loyihaga asoslangan baholash, portfel va samaradorlikka asoslangan baholashni joriy qilishni o'z ichiga oladi.

Formativ baholashga e'tibor: o'quvchilarning bilim olishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun formativ baholashga e'tibor kuchaymoqda. Bu talabalarga o'zlarining kuchli tomonlari va yaxshilash sohaslarini tushunishga yordam berish uchun doimiy ravishda fikr-mulohazalarni taqdim etishni o'z ichiga oladi.

Standartlashtirish va sifatni ta'minlash: O'zbekistonning turli mintaqalari va maktablari bo'ylab test sinovlarini o'tkazishni standartlashtirish hamda baholash sifati va adolatligini ta'minlash bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

Texnologiyalar integratsiyasi: Hukumat texnologiyani baholash jarayoniga integratsiyalash, jumladan, testlarni boshqarish, ball olish va ma'lumotlarni tahlil qilish uchun raqamli vositalardan foydalanish ustida ishlamoqda.

Xalqaro standartlarga moslashish: O'zbekiston talabalarining jahon iqtisodiyotida raqobatlashishga tayyor bo'lishini hamda oliy ta'lim va ishchi kuchi talabalariga javob berishini ta'minlash uchun baholash amaliyotini xalqaro standartlarga moslashtirmoqda.

Bu islohotlar O'zbekistonda baholash tizimini modernizatsiya qilish, esdalikdan yodlash va yuqori baholi imtihonlardan voz kechib, o'quvchilarning qobiliyat va salohiyatini yaxshiroq aks ettiruvchi yanada keng qamrovli va talabalarga yo'naltirilgan yondashuvga o'tishga qaratilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Uilyam Fiermanning "O'zbekistonda ta'lim va jamiyat"
2. Marlen Laruelning "Markaziy Osiyoda oliy ta'lim: xalqarolashtirish muammolari"
3. Rozalind Marshning "Postsovet dunyosida oliy ta'lim: Rossiya va O'zbekiston universitetlari misollari".
4. Shavkat S.Sobirovning "O'zbekistonda oliy ta'limni o'zgartirish: muammolar va istiqbollar"
5. Nodira Azimova "O'zbekistonda oliy ta'lim sifatini ta'minlash: joriy amaliyot va kelajak yo'nalishlari"
6. Akmaljon Ibragimov "Globallashuvning O'zbekistonda oliy ta'limga ta'siri"
7. Farhod Yo'ldoshevning "Iqtisodiy taraqqiyotda oliy ta'limning o'rni: O'zbekiston misoli"
8. Feruza Karimova "O'zbekistonda oliy ta'limda foydalanish imkoniyati va tenglik: qiyosiy tahlil"